

Het best voor Súdwest!

Súdwest - Fryslân is al de grootste gemeente van Nederland. Maar we kunnen ook de gelukkigste gemeente van Nederland worden.

Met gelijke kansen voor iedereen. Met betaalbare huizen. In goede gezondheid en een hechte mienskip. Met goed werk en leuke activiteiten in een mooie groene omgeving. Wij gaan daar voor.

Met een sociale en eerlijke koers. En vooral: met elkaar. Bouw jij mee aan de gelukkigste gemeente van Nederland?

Een gemeente zonder armoede

Een gelukkige gemeente begint met gelijke kansen voor alle kinderen en volwassenen. Dat betekent voor mensen onder of op het bestaansminimum méér ondersteuning, hulp bij het vinden van de regelingen en gratis beschikbaar OV. Operatie Isolatie om koude huizen te isoleren. En boven alles: een gemeente die naast je staat en jou ziet. Geen onbegrijpelijke brieven, maar hulp en maatwerk.

Voor iedereen een betaalbaar huis

Geluk is wonen waar je hart ligt. En dus moeten we bouwen voor iedere beurs. De gemeente moet zelf veel meer de regie nemen, want zonder betaalbare huizen gaat de leefbaarheid in dorpen en wijken achteruit. We hangen in de broekspijp van corporaties en projectontwikkelaars. Starters, senioren en gezinnen: *foar elk in plak*. Dat doen we door het toevoegen van straatjes met betaalbare huizen, veel meer actie van de gemeente op bijvoorbeeld de grondprijzen en een Masterplan Wonen waarin alle betrokken partijen om tafel gaan en blijven zitten tot er een oplossing is voor voldoende woningen.

Iedereen kan meedoen en is waardevol

Geluk is gezien en gewaardeerd worden. Iedereen in Súdwest-Fryslân wil meedoen en gewaardeerd worden. In een leuke baan, als mantelzorger of vrijwilliger. De PvdA wil dat onze gemeente aan de slag gaat met gratis opleidingen voor mensen die de stap willen maken naar een kansrijk beroep. Dat er een start gemaakt wordt met basisbanen - betaald door de gemeente - en dat zowel vrijwilligers als mantelzorgers een vergoeding krijgen. Iedereen is van waarde!

Ruim baan voor inwoners en ondernemers

Geluk is je dromen waar maken. We zijn trots op de inwoners van Súdwest-Fryslân en willen al die actieve inwoners en ondernemers dan ook de ruimte geven. Mensen die aan het werk willen moeten verder geholpen worden. Dorpscoöperaties met een eigen energieplan, jongeren met toffe ideeën, wijken met een een droom over een pluktuin, ondernemers die aan de slag willen met waterstof: Maak het mogelijk. *Jou se de romte en help echt mei*. De gemeente moet naast inwoners staan.

Betaalbaar wonen, gelukkig en gezond leven, energiek ondernemen, plannen waarmaken, onze kinderen en jeugd een goede start geven en luidop laten dromen over hun toekomst. Bouw je mee? Lees hier onze praktische en sociale plannen.

- 🏠 1. Wonen waar je hart ligt
- 👐 2. Kansen voor iedereen
- 🚀 3. Ruim baan voor werk
- 💡 4. Economie en ondernemerschap
- ❤️👤 5. Goede zorg en positieve gezondheid
- 👦 6. Gelukkige kinderen en jongeren
- 🏘️ 7. Kultuer, klink dan en daverje!
- 🚲 8. Bestemming Súdwest
- 🌍 9. Positieve energie
- 🏆 10. Een gemeente waar je trots op kunt zijn

1. Wonen waar je hart ligt

Yn geouwehoer kinst net wenje. Op dit moment komen jongeren, senioren en en gezinnen met normale inkomens niet of nauwelijks aan een huis. Bizar en zeer slecht voor de leefbaarheid in de steden en dorpen. Tijd voor actie en regie van de gemeente.

PvdA Súdwest Fryslân wil dat jij betaalbaar kan wonen waar je hart ligt. De gemeente moet daarom zelf hard aan de slag met dorpen en wijken.

- **De gemeente moet de regie nemen** op de woningmarkt. De gemeente kan en móet vaker als sociale projectontwikkelaar optreden, actieve grondpolitiek zal er voor zorgen dat er veel meer vaart komt in de woningbouw met acceptabele prijzen.
- Er moeten **voldoende betaalbare huurhuizen** worden gebouwd. Dat betekent dat de **processen** bij de gemeente **vele malen sneller** moeten dan nu het geval. Ga aan de slag, leer van andere gemeenten en biedt de woningzoekers perspectief.
- In dorpen en steden met woningnood een **'lytse húskes strjitte'** met **betaalbare, mooie en duurzame huisjes** zoals in Hardegarijp voor de doelgroepen waarbij de

nood het hoogst is.

- Bij **gronden voor sociale woningbouw** vraagt de gemeente niet de hoofdprijs, zo kunnen corporaties sneller en betaalbaarder bouwen.
- De **starterslening en blijverslening** worden actief gepromoot.
- **Luister** naar de dorpsbelangen en wijkplatforms - zoals bijvoorbeeld in Raerd - en help ze verder! Zij weten wat de behoefte is en waar er ruimte is.
- Je kunt niet allemaal plannen maken voor de steden / centra en de dorpjes links laten liggen. Dat is funest voor de leefbaarheid. **Verdeel de contingenten eerlijk** en durf af te gaan op de signalen uit het dorp, in plaats van blind te staren op veel te algemene prognoses.
- Bouw **flexibel** met demontabele huizen, zodat je veel sneller kunt op - en afschalen.
- We introduceren **zelfwoonplicht** in de gehele gemeente voor woningen tot 350.000 euro. Toeristen zijn van harte welkom. Maar niet om schitterende huisjes de helft van het jaar leeg te laten staan.
- **Tiny Houses** zijn een wezenlijk onderdeel van de oplossing, maar dan wel **betaalbaar**. De gemeente moet onderzoeken of er een bepaalde vorm van gemeentegarantie kan worden gegeven.
- Voor **starters** wordt bouwen bereikbaarder door het mogelijk maken van **erfpacht**.
- **Collectief Particulier Opdrachtgeverschap** wordt gesteund en gestimuleerd: Bewoners kunnen dan zelf met elkaar woonplannen realiseren zonder afhankelijk te zijn van projectontwikkelaars.
- Op locaties waar huizen worden opgekocht door beleggers, kan de gemeente zelf ingrijpen door huizen op te kopen en een prijsmaximum te realiseren. Op meerdere plekken in Nederland wordt dit al gedaan: **De gemeente als huisvester**.
- We realiseren een masterplan **Wonen Waar Je Hart Ligt**, met werkateliers waarin dorpsbelangen, jongeren, ouderen, corporaties, projectontwikkelaars, creatieve makers, banken, de gemeente en andere betrokkenen aan tafel komen en daar net zolang blijven zitten tot er een oplossing is voor de woningnood.
- Met een **team Leegstand en Transitie** gaan we aan de slag met verpauperde panden en panden die leeg komen en zeer geschikt zijn voor woongroepen zoals

'Knarrenhofjes'. Kijk creatiever naar panden die leeg staan.

2. Kansen voor iedereen

Iedereen wil meedoen. Met een waardevolle invulling van de dag, met leuk werk, met activiteiten in de buurt. Waardering en voldoende geld dan wel middelen om rond te komen zijn daarbij zo belangrijk.

Nog teveel inwoners hebben elke dag stress van geldproblemen, werkloosheid of eenzaamheid. Waarom worden deze mensen vaak dubbel gestraft met ingewikkelde brieven, het niet durven doen van vrijwilligerswerk, verplichte cursussen of het samen eten zodat de lasten lager worden?

Tijd voor een sociale koers met maatwerk. Iedereen wordt gezien en gewaardeerd. Iedereen kan meedoen.

Gelukkig, PvdA.

- PvdA Súdwest Fryslân lanceert de **Kansencoaches**. Ervaringsdeskundigen die weten dat het leven soms een uitdaging kan zijn en inwoners laagdrempelig verder

helpen. Met het vinden van de juiste regelingen, nieuwe kansen en perspectief. Gewoon met een kop koffie bij jou in het dorps huis of wijkcentrum en via Whatsapp te bereiken.

- Er zijn zoveel regelingen voor inwoners in armoede. Op zich mooi, maar de hulp aan gezinnen die te maken hebben met armoede moet **toegankelijker en eenvoudiger**. Daarin moet **maatwerk** voorop staan en hoeven mensen maar één keer hun gegevens en verhaal te delen. De communicatie kan veel begrijpelijker, door bijvoorbeeld een kinderkrant te maken met daarin simpel de regelingen beschreven en direct ook de link waar deze staan.
- Daarbij willen we aan de slag met een manier om het voor echt iedereen mogelijk te maken om **mee te kunnen doen** aan activiteiten die het leven mooier, completer en gezonder maken. Cultuur, sport, sociale activiteiten: we willen dat dit voor iedereen bereikbaar is, ongeacht besteedbaar inkomen of fysieke beperking. Een pas zoals de Stadjespas of Rotterdampas - algemeen met kortingen voor iedereen en met aanvullende mogelijkheden voor minima - of een ander toegankelijk instrument vinden we een mooi idee om ook in onze gemeente in te voeren.
- Stop de kostendelersnorm. We willen voorkomen dat mensen uit angst voor het korten op hun uitkering niet gaan samenwonen met hun grote liefde, of dat een volwassen kind niet in huis kan blijven wonen.
- Regel dat **maatwerk op korte termijn**. De behoeften van een gezin in armoede zijn soms anders dan de standaard regelingen. Warmte om op je kamer huiswerk te maken, gezond eten. Daar zijn geen regelingen voor. Zorg er voor dat mensen mee kunnen doen op de manier zoals ze graag willen.
- In Groningen wordt stapsgewijs **de basisbaan** geïntroduceerd. We zetten deze stappen ook graag in Súdwest Fryslân. Met de Basisbaan biedt de gemeente werk voor mensen voor wie een betaalde baan niet haalbaar is. Een Basisbaan bestaat uit diverse taken in wijken en/of dorpen. Deze taken zijn door bewoners, organisaties en bedrijven aangedragen en worden anders niet uitgevoerd. Win-win, want iemand heeft een betaalde baan en er worden werkzaamheden opgepakt die de maatschappij prettiger maken.
- Met vervoerders pleiten we voor **OV dat gratis beschikbaar is voor mensen die dat niet kunnen betalen**. Reis-stress is enorm voor mensen met een hele kleine beurs. Eerdere pilots in andere gemeenten laten zien dat 95% heel blij is met deze

vervoerspas. Het vergroot je wereld, sociale netwerk en kansen op (vrijwilligers)werk.

- De gemeente moet de **vrijwilligersvergoeding verhogen naar 100 euro in de maand**, bovenop een uitkering. Dat geeft mensen waardering én perspectief.
- **Mantelzorgers** krijgen reeds een Compliment van 75 euro, deze brengen we naar **100 euro**. Ze zijn van onschatbare waarde voor de patiënt en onmisbaar gebleken in de zorg.
- **Samen eten en samen leven** wordt niet gestraft door te korten op uitkeringen, maar de gemeente moet werken vanuit vertrouwen en het recht om je te vergissen. Er wordt niet gecontroleerd op de kostendelersnorm. Er is gebleken dat veel mensen juist om die reden niet samen gaan wonen, gaan werken (thuis wonende kinderen) of helaas eerder uit huis gaan.
- Samen eten kan ook tijdens **gezamenlijke wijk - of dorpdiners**. Naar voorbeeld van 'De Buurtbuik' in Amsterdam willen we stimuleren dat lekker en gezond voedsel bewaard en bereid wordt voor sociale maaltijden. Met ondernemers en vrijwilligers maken we het verschil.
- We zetten fanatiek in op cursussen **Lezen en Schrijven**, zodat iedereen vanuit zijn of haar dorp of wijk aan de slag kan. Dit geldt ook voor digitale vaardigheden. De dorpshuizen en wijkcentra hebben daarin een belangrijke rol. **Campagnes** zetten we in via de supermarkt en filmpjes op sociale media.
- De gemeente moet zich inzetten voor **gratis beschikbaar menstruatiemateriaal**, door bijvoorbeeld samen te werken met Bloody Basics.
- Er komt een campagne op straat en online om meer aandacht te krijgen voor schulden en **taboes rond geldzorgen**. Nu duurt het gemiddeld vier jaar voordat huishoudens met problematische schulden hulp vragen, dat is zo zonde van de enorme stress.

3. Ruim baan voor werk

Bedrijven en organisaties in Súdwest Fryslân staan te springen om talent. Jong, ouder, nieuw, herintredend...iedereen is hard nodig. Heb je nog geen diploma? Is het leven anders gelopen dan je wilde? Of zit je in een baan waarin je niet gelukkig bent? Dat is zonde. We willen zorgen dat zowel werkgevers als werknemers in onze gemeente volop de ruimte krijgen zich te ontwikkelen.

Gelukkig, PvdA.

- **Súdwest set stappen!** Het bestaande programma Werken gaat naar een 3.0-versie. Met onderwijsinstellingen organiseren we dat iedereen iets kan leren en een stap kan zetten. Zo werken we de mismatch op de arbeidsmarkt weg. Een gratis module, cursus of een hele opleiding...Vanuit je (dorps)huis en wijkcentrum kun je lessen volgen op jouw eigen tijd. Krappe agenda, krappe beurs of geen zelfvertrouwen? **Je wordt door de Kansencoach op weg geholpen zodat je jouw talenten kunt ontdekken.** Iedereen is nodig.
- De **gemeente** moet zelf het goede voorbeeld geven met **voldoende stages en leer-werkplekken** voor alle niveaus en leeftijden. Elke afdeling heeft gedurende het

jaar minimaal 2 stage- en 2 werkervaringsplaatsen. Flexibele inhuur alleen nog maar bij 'ziek, piek en uniek'.

- **Ondernemers uit Súdwest Fryslân gaan bij gelijke kwaliteit voor**, door middel van slimme en lokale aanbestedingen.
- **Startende ondernemers** vanuit een uitkering, na school of tijdens een loondienstverband, worden ten volle gefaciliteerd.
- **Geen verplichte sollicitatiebrieven, maar laagdrempelige kennismaking met beroepen en banen.** Een kop koffie met iemand geeft zoveel meer energie en inspiratie. De gemeente zorgt samen met ondernemers voor meer informele momenten om kennis te maken. [voorbeeld van fysiotherapeut Auke]
- We zetten in op een **actief mentorprogramma** in onze gemeente. Samen met iemand is het zoveel gemakkelijker om te leren, stappen te zetten, een netwerk te organiseren en nieuwe avonturen aan te gaan.
- We blijven investeren in het **Platform Onderwijs Arbeidsmarkt**: Praktijk in onderwijs en onderwijs in de praktijk is belangrijk om iedereen aan de slag te krijgen en te houden.
- Werknemers en ondernemers in nood weten de **regelingen en mogelijkheden** te vinden door een **actieve rol vanuit de gemeente**. Niet met ingewikkelde formulieren, maar een direct telefoonnummer en een Whatsapp-service.
- **Stipepunten** zijn standaard samenwerkingspartners van het gebiedsteam.

4. Economie en ondernemerschap

De ondernemers in Súdwest Fryslân zijn goud waard. Ze zorgen voor werk, welzijn en het waarmaken van dromen. In de komende jaren zijn ze hard nodig om de arbeidsmarkt goed in te richten voor de toekomst. Zij moeten optimale support krijgen van de gemeente om hun ambities en plannen waar te maken. Rom baan foar ûndernimmerskip!

- Start-ups en ondernemers krijgen vaak **complimenten en aandacht** van de gemeente, maar zoeken ook een **betrouwbare partner** die een garantstelling of opdracht verleent.
- Het **MKB is de banenmotor** van Súdwest Fryslân. Bedrijven moeten optimaal ondersteund worden om te kunnen ondernemen, innoveren en voldoende personeel te vinden. We organiseren daarom vaker kennismakingsmomenten zoals succesvol gebeurd op het Werkfestival.
- Een goed ondernemersidee? Een nieuw bedrijfsplan concreet maken? In SWF wordt je ondersteund met een krachtig netwerk, support en indien nodig een

werkplek. Een versnelling of de eerste stappen als ondernemer, je zet ze samen met de **Inqubator SWF** (naar voorbeeld Inqubator Leeuwarden).

- We willen aan de slag met het herinrichten (eventueel autoluw) bestraten van binnensteden, zodat **ondernemers, horeca en bezoekers** veilig de ruimte krijgen. Een voorbeeld hiervan is Marktstraat Sneek.
- De **grachtenroute in Sneek bevaar maken** geeft een impuls aan werkgelegenheid, ondernemerschap en toerisme.
- Ambtenaren hebben een **ondernemende mindset**, schakelen snel en denken mee over het vinden van personeel en goede locaties.
- Ondernemers in de **toeristische sector** worden beter geholpen om jaarrond interessant te zijn voor bezoekers en op een duurzame manier hun bedrijfsmodel in te richten.
- Het **ondernemersplatform** blijven we supporten, helemaal in combinatie met het **sociaal maatschappelijk veld**. Elkaar ontmoeten en samen bouwen aan een sterke economie is en blijft essentieel.
- In bovengenoemd platform bespreken we ook frequent de **bereikbaarheid, veiligheid en aantrekkelijkheid** van de winkelgebieden.
- **Geen leegstand, maar Pop-up!** We hebben een concreet plan voor leegstaande winkelpanden in de steden en centra. Een smeltkroes van producten, diensten en winkels uit Súdwest Fryslân. Op kleine schaal en met minimale risico's kun je je verkopen stimuleren of juist je onderneming in de etalage zetten. De mini-variant van jouw onderneming wordt draaiende gehouden door de studenten en stagiaires, ondersteund door profs.

5. Goede zorg en positieve gezondheid

Goede en betaalbare zorg, een waardevol netwerk, een gezonde omgeving en voldoende kansen om mee te doen in jouw omgeving : dat helpt je om zo gezond en gelukkig mogelijk ouder te worden.

De gemeente kan nog meer doen om dat voor iedereen bereikbaar te maken. Het model van Positieve Gezondheid moet leidend worden voor de werkwijze van de gemeente. Ben je en voel je je gelukkig en gezond? Waar krijg je energie van? Wat houdt je tegen om mee te doen? Dat zijn de belangrijke vragen waarbij de gemeente kan helpen.

Gelukkig, PvdA.

- Alle inwoners van onze gemeente maken kennis met **Positieve Gezondheid** en weten hoe ze daar aan kunnen bijdragen, voor zichzelf en de ander. Dit bereiken we met positieve en praktische campagnes.

- **Zorg is geen markt maar draait om mensen.** We willen geen zorgbedrijven met te hoge winsten in onze gemeente. Onze voorkeur gaat uit naar lokale bedrijven die de regio en cultuur van onze veelzijdige gemeente kennen.
- **De zorgvraag is leidend niet het budget.** Bij het toekennen van ondersteuning vanuit de gemeente is voor ons het uitgangspunt wat levert het de inwoner op en niet wat kost het de gemeente.
- Het is ons streven om van **Sudwest-Fryslân een dementievriendelijke gemeente** te maken. We zetten ons actief in om ouderen met dementie en hun naasten te blijven binden aan onze Mienskip. We gaan de kennis van onze inwoners en ambtenaren vergroten. Daarom investeren we in trainingen die de omgang met dementerende bevorderen.
- Dit betekent ook dat er aandacht en een goed georganiseerd netwerk moet komen voor **preventie en zorg** voor kwetsbare ouderen, met optimale aandacht voor een veilige woonsituatie.
- De WMO adviesraad, de Cliëntenraad WBB, Adviesraad Toegankelijkheid en de ouderenbonden zijn de **ogen en oren van onze samenleving**, zij adviseren de gemeente.
- **Mantelzorgers** zijn van onschatbare waarde. Respijtzorg, mantelzorgverlof, een Mantelzorgcompliment van 100 euro (is nu nog 75 euro) en de Himmelsjek moeten ervoor zorgen dat deze mensen het ook volhouden.
- Voorzieningen zoals een keuken in het verzorgingstehuis moet behouden blijven. Zowel voor de smaakbeleving van de inwoners van het huis, als voor de dorpsbewoners die er **samen met elkaar eten**.
- In de komende 20 jaar zal het aantal ouderen met dementie verdubbelen. Ook in onze gemeente moeten we hierop in spelen. Wij vinden het belangrijk dat **onze ouderen zo lang mogelijk het leven blijven leven zoals zij gewend zijn** ook wanneer er sprake is van een ziekte of beperking. Of het nou het bezoeken van de volkstuin, het zingen bij een koor of het in beweging zijn bij de lokale sportclub is zolang het maar bijdraagt al een positief gevoel van leven. Voor ons het is dus belangrijk dat de gemeente investeert in het faciliteren van deze activiteiten.
- Naast het investeren in activiteiten is het ook belangrijk om in de gemeente voldoende woonvormen voor ouderen met dementie te bieden. Drie kwart van de

nu nog thuiswonende dementerende geeft aan dat zij in de nabije toekomst niet meer in huidige huis kunnen blijven wonen. **Door nu te investeren in passende woonvormen stimuleren we de doorstroom op de woningmarkt.**

- Als gemeente kunnen we inspelen op de verdubbeling van ouderen met dementie door nu al onze inwoners te informeren en onze clubs en dorp/wijk gebouwen dementie vriendelijk te maken. Daarnaast willen we dat onze gemeente intensief samen gaat werken met bijvoorbeeld Alzheimer Nederland om **lotgenoten en mantelzorgers bij elkaar te brengen.**
- De toekomst van sport - en andere verenigingen maar ook van voldoende handen in de zorg ligt in handen van de jeugd. Ook bij dit hoofdstuk onderstrepen we het belang van voldoende **betaalbare huizen** voor jongeren in de dorpen en wijken.
- We zetten in op voldoende **gratis buitensport-faciliteiten.** Hufferproof fitness-toestellen, een tennisbaan, een bos of park waar je leuke oefeningen kunt doen: iedereen moet kunnen sporten en bewegen.
- Dat geldt ook voor speeltuinen: in wijken met weinig groen pleiten we voor **ontdekplekken** en voldoende **speeltoestellen** waar kinderen én jongeren veilig kunnen spelen, ontmoeten en ravotten. Daarbij willen we extra aandacht voor speeltoestellen voor kinderen met een **bepanking.** Samen spelen voor iedereen.
- In onze waterrijke gemeente is het van belang dat alle kinderen toegang hebben tot zwembles. **Bolsward** verdient daarom een blijvend **zwembad.** We zetten niet incidenteel maar structureel in op deze sportieve- en maatschappelijke voorziening.
- We onderzoeken de haalbaarheid van een **mountainbike-route** in onze gemeente.
- Verenigingen hebben moeite om **voldoende vrijwilligers** te vinden. Samen met Sport Fryslân zetten we in op cursussen en mogelijkheden om nieuwe mensen te **enthousiasmeren en kennis te bieden.**
- Een **kernenfonds** zorgt ervoor dat we blijvend investeren in de kernen en dat ideeën vanuit de Mienskip ook gesteund kunnen worden.
- Alle kernen moeten een **ontmoetingsplek** hebben. Met iedere kern wordt een plan gemaakt of ge-update om zo de samenhang tussen sport, cultuur, onderwijs en sociale cohesie te bevorderen.
- Iedere wijk en ieder dorp een **pluktuin.** Wat geeft het veel voldoening, sociale contacten en gezondheid om bezig te zijn met groente en fruit uit je eigen wijk.

Bestaande initiatieven worden optimaal geholpen en de gemeente moet ook inzetten op nieuwe locaties. Met een tuinman - of vrouw die dagelijks aanwezig is kan ook een basisbaan worden gerealiseerd.

- Bewoners krijgen meer zeggenschap over hun omgeving. Wijken of dorpen die dat willen, mogen zelf aan de slag met **plannen voor alles wat groeit en bloeit** en krijgen daarbij het nodige materiaal van de gemeente.
- De **inburgering** van nieuwe inwoners kan vele malen **sneller en socialer**. Met cultuur, sport en andere sociale activiteiten ontstaat er wederzijds begrip en nieuwe contacten. Voorbeelden zoals Buddy to Buddy in Leeuwarden, vluchtelingen die vrijwilliger zijn bij een festival (Welcome to the Village), cultuurprojecten als Haring & Hummus of andere gezamenlijke momenten kunnen daarbij zeer goed helpen.

6. Gelukkige kinderen en jongeren

Een zorgeloze jeugd en gelijke kansen voor al onze kinderen, dat is onze missie. Het beste onderwijs, activiteiten waar alle jongens en meisjes aan mee kunnen doen, sport en spel waarbij niemand wordt uitgesloten, culturele activiteiten, waarbij je heerlijk opgaat in je fantasie en je talenten kunt ontdekken. Meedoen is zo belangrijk.

Gelukkig, PvdA.

- Een **ontbijt voor ieder kind**. We willen dat alle kinderen dezelfde kansen krijgen en goed gevoed de dag kunnen beginnen. In samenwerking met het Nationaal Jeugdontbijt willen we zorgen dat in ieder gezin met armoede een tasje met een gezond ontbijt komt.
- Er zijn nog teveel kinderen die niet meedoen aan sport en cultuur, omdat er geen geld is thuis. Nog maar 40% van de gezinnen met een kleine beurs krijgt waar men recht op heeft. De **regelingen voor o.a muziekles, sportles** of een andere bijdrage worden dus nu niet goed gevonden. Zonde. Door een **laagdrempelige**

website én fysieke plekken waar je op de koffie kunt komen, weten ouders waar ze voor in aanmerking komen. Ze worden geholpen door **ervaringsdeskundigen**, die weten hoe het is om geldstress te hebben.

- Op één overzichtelijke plek - **het kindloket** - bieden we inzicht in alle hulp en regelingen bedoeld voor kinderen en hun ouders/verzorgers. Dit naar voorbeeld van de gemeente Zwolle. www.kindloketzwolle.nl
- Kansenongelijkheid **onder kinderen** accepteren we niet. We zetten opnieuw vol in op extra geld voor armoedebestrijding.
- **Alle peuters** moeten terecht kunnen op de peuterspeelzaal. Als gezinnen het niet kunnen betalen, financiert de gemeente dat.
- Voor - en naschoolse opvang voor **alle gezinnen** bereikbaar en betaalbaar.
- *Mei elkoar kinne we mear!* We willen we een mienskippsnetwerk inrichten waarbij inwoners elkaar kunnen helpen. De mienskip in Súdwest-Fryslân is zo sterk. Het **doneren van een fiets, laptop, cadeaubonnen of andere nodige zaken** moet voor inwoners met één druk op de knop mogelijk worden. De gemeente kan en moet dat netwerk ondersteunen, naar voorbeeld van Roosendaal (Quiet Roosendaal) en Groningen (Omarm Groningen).
- **Blije ouders = blije kinderen**. Het is soms moeilijk voor ouders om thuis de sfeer goed te hebben en te houden. Hoe eerder en laagdrempeliger ouders geholpen kunnen worden, hoe gezonder dit is voor de kinderen. We willen dat het **Relatie- en ouderschapspunt van Súdwest Fryslân** niet alleen op woensdagochtend, maar **veel vaker bereikbaar zijn**. Telefonisch of digitaal kan ook eens 's avonds gesproken worden met vaders en moeders die het moeilijk hebben.
- **Ouders met een gehandicapt kind** hebben een intens leven. We willen er alles aan doen om deze ouders optimaal te ondersteunen, zodat ze veerkracht houden om hun bijzondere maar ook zware taak goed aan te kunnen.
- De ontwikkeling van een kind gaat niet alleen over taal, rekenen en spelling. We willen meer ambitie in de gemeente als het gaat om de **Integrale Kind Aanpak**, waarbij de kinderen veel meer vaardigheden en ervaringen opdoen die belangrijk zijn. Dit brede en rijke onderwijs - met o.a sport, cultuur en creativiteit - moet juist ook **toegankelijk zijn** voor kinderen uit kwetsbare gezinnen.

- **Kinderen met een beperking moeten zoveel mogelijk mee kunnen doen** in de reguliere setting, met extra begeleiding. Als dat niet lukt, moet het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs goed toegankelijk zijn.

Wat gunnen we de jeugd een zorgeloze tijd vol vertrouwen, verbinding, ontwikkeling en plezier. Een veilige omgeving, waarin ze zichzelf kunnen ontdekken en zichzelf kunnen zijn. Daar is veel meer voor nodig dan een buslijn naar school.

- De jongerenwerkers van het Sociaal Collectief doen onmisbaar werk. Er zijn nu maar vier jongerenwerkers voor de h ele gemeente. Dat is echt te weinig om een goede band met jongeren en andere betrokkenen op te bouwen. Met **voldoende jongerenwerkers** kunnen de gewone werkzaamheden als fietsrondes langs jongeren in de stad weer opgepakt worden, er moeten dus meer bij.
- Komt de jongere uit een gezin met armoede waarin de basis voor onderwijs niet betaald kan worden? Dan zorgen we voor aanvang van het schooljaar voor een **OV-kaart**.
- Cultuur opent je hoofd, stelt vragen en laat je luidop dromen. Met een **cultuurkaart** voor iedere jongere kunnen ze twee keer per jaar naar een voorstelling of meedoen aan een aantal cursussen of lessen.
- We willen dat de gemeente **problematische schulden van jongeren** overneemt. Schuldeisers gaan bij jongeren veelal niet akkoord met schuldsanering, jongens en meisjes worstelen vaak jaren later nog met de geldzorgen die het gevolg zijn van hun schuldenlast.
- Blijvend een **Weekendschool en Zomerschool** voor kinderen en jongeren die in de zomer meer uitdaging willen en op deze manier ook nieuwe rolmodellen leren kennen.

7. Kultuer, klink dan en daverje!

Hoe mooi is het dat in Blauwhuis een fanfare is waar alle leeftijden en niveau's met elkaar een mooi stuk spelen? Dat Woudsend ieder jaar een toneeluitvoering heeft? En dat de eigen taal en geschiedenis in Hylpen zo goed bewaard en doorgegeven wordt? Zonder cultuur en gezamenlijke activiteiten zijn we niets. Samen iets nieuws leren, plezier hebben, je onderdeel voelen van een groep en je talenten ontdekken. Of, gewoon opgaan in de muziek en komen kijken bij een concert of ander 'kultureel barren.' Dat gunnen we alle inwoners in onze gemeente én de toeristen die speciaal voor cultuur naar onze gemeente komen.

- De investeringen in cultuur en cultuuronderwijs blijven. Er wordt geen cent bezuinigd, cultuur op allerlei manieren is en blijft toegankelijk voor iedereen.
- Theater Sneek, het Bolwerk, het Atrium, de Tiid, Akte2, CKS, musea en de locaties voor kunstonderwijs en de bibliotheken houden onze support. Ze zijn **essentieel** voor onze cultuurbeleving - en participatie.
- De subsidie aan cultuurinstellingen loopt gelijk op met de inflatie.

- We blijven het **museumbeleid en cultureel erfgoed ondersteunen en voortzetten**. Er is zoveel moois dat bewaard en actief doorgegeven moet worden, zoals bijvoorbeeld het Hylpers en Stadsfries, Friese cultuuruitingen en onze geschiedenis.
- We zien subsidie voor cultuur als een investering in onze gemeente. **Cultuurtoerisme** is een belangrijke kans voor Súdwest Fryslân en we willen daarom nog actiever met lokale en provinciale partijen onze rol spelen, zodat alle ondernemers en betrokken organisaties ook goed zijn ingespeeld op het culturele aanbod en kansen kunnen verzilveren.
- We willen met alle inwoners en organisaties een **tweejaarlijks groot cultuur - en sportfestival** in onze gemeente. Klink dan en daverje, we zetten de toon in Nederland als het gaat om een festival waarbij ook iedereen mee kan doen. We hebben genoten van At The Watergate en European Sports For All Games in 2018, dat zetten we graag voort.
- Samen muziek leren maken en je talenten ontdekken is goud waard voor kinderen. We zetten daarom maximaal in op zoveel mogelijk **schoolorkesten waarbij alle kinderen mee kunnen doen**.
- **De Tiid** in Bolsward is gerealiseerd. Dan is het nu ook tijd om daar een mooi en ambitieus **cultureel programma** te realiseren. We stellen een cultureel sociaal producent aan om niet alleen te zorgen voor vermaak en verwondering, maar ook voor verbinding.
- Er is zoveel cultuur in de buurt van kinderen. Met het programma **'Cultuur in de buurt'** initiëren we gastlessen op scholen door (amateur)kunstenaars, makers en studenten van creatieve opleidingen. Cultuurcoaches zorgen voor de verbinding van cultuuraanbieders, scholen en binnen het sociaal domein, zodat iedereen in Súdwest-Fryslân in contact wordt gebracht met kunst en cultuur.
- We brengen in kaart waar en voor wie er geschikte **oefenruimtes** zijn, voor bijvoorbeeld bandjes of andere gezelschappen. Het is zou zonde zijn als er overdag of 's avonds gebouwen leeg staan waarin ook met elkaar muziek of theater kan worden gemaakt.

8. Bestemming Súdwest

We willen dat je trots kunt zijn op jouw gemeente. En dus dat je kunt rekenen op een uitnodigende, groene, gezonde, schone en veilige omgeving. *It bêste lân fan d'ierde*, voor bewoners en toeristen.

Gelukkig, PvdA.

- We maken beleid mét inwoners. In onze gemeente is de **adviesraad Toegankelijkheid SWF** een belangrijke partner om echt met elkaar een inclusieve mienskip te organiseren. De adviesraad en ook andere organisaties hebben een belangrijke plek aan tafel.
- **Onveilige verkeerssituaties** moeten **zo snel mogelijk worden aangepakt**. We willen dat de gemeente direct aan de slag gaat zodat inwoners veilig op pad kunnen. Hierbij denken we aan locaties zoals de Zwetteschool in Sneek en andere onveilige oversteekplaatsen voor fietsers en wandelaars.
- **30-km zones moeten heringericht** worden. Dat geeft zekerheid en vertrouwen bij inwoners en voorkomt ongelukken.

- Mensen in een rolstoel en slechtzienden moeten veel beter over straat kunnen. Nu zijn veel straatjes en drempels onbegaanbaar voor mensen met een beperking. Dat vinden we onacceptabel. Het is tijd voor een **Actieplan Toegankelijkheid**, ook gezien de vergrijzing. Daarbij moeten mensen met een handicap actief betrokken worden.
- Er komen meer **losloopgebieden / uitlaatveldjes** voor honden. Voor wandelaars en kinderen is het nu een grote ergernis, vieze stront aan de schoenen of wielen van de kinderwagens en rollators. Voor hondenbezitters is het fijn om te weten waar wat mag.
- Het **fietsnetwerk** moet worden uitgebouwd en veilig en comfortabel blijven, zowel voor scholieren, forensen als toeristen.
- Dorpen, steden en wijken **moeten bereikbaar blijven** met het OV. Dat hoeft niet altijd met grote bussen, maar kan ook met Opstappers en andere oplossingen.
- Met een onderzoek naar een **Tomme Omheech-app** willen we de mienskipszin ook terugbrengen in het vervoer. Met nieuwe technologie meerijden met dorp - en wijkgenoten kan in sommige situaties een oplossing zijn en gezelliger dan alleen in een grote bus.
- **Meer overleg** met bewoners over wegen, groenonderhoud, verlichting en strooi beleid.
- Een **rondweg in Offingawier** is absoluut nodig om de veiligheid van inwoners te garanderen.
- Er moeten voldoende **openbare toiletten** zijn die voor iedereen vindbaar en toegankelijk zijn, op bereikbare afstand van het winkelgebied. De toiletten zijn standaard rolstoelvriendelijk en de openingstijden zijn logisch.
- We willen de fysieke verbindingen **N354 Sneek - Leeuwarden** versterken en ondertunneling van de **A7 brug bij Bolsward**. Dit bevordert de doorstroming en verkeersveiligheid. Het voorkomt geluidsoverlast.
- De toeristische sector is van levensbelang in deze gemeente.
- Voor bewoners zelf moeten er voldoende en betaalbare plekken zijn voor recreatie en verblijf.

9. Positieve energie

'De himel blau, de sinne klear.' Obe Postma (fan Koarnwert) beschreef het Friese landschap in de vorige eeuw zo mooi. Groen, weids en biodivers.

We werken hard aan die groene omgeving en een gezonde en duurzame economie. Met volop ruimte voor de natuur, gecombineerd met kansen voor ondernemers en bewoners die betrokken zijn bij hun omgeving. Dat is nodig voor de volgende generatie, maar ook inspirerend om met elkaar te doen. Kijk naar Heeg, waar met de coöperatie en pluktuin positieve energie ontstaat om met elkaar biodiversiteit, groene energie en gezondheid te bereiken. Dat geluk gunnen we ieder dorp en iedere wijk.

Gelukkig, PvdA.

- Energie-armoede accepteren we niet. **Verduurzamen en besparen** op je energierekening moet juist voor mensen met een **kleine beurs** bereikbaar zijn.

- We zetten volop in op **energiecoaches**. Deze coaches helpen juist mensen met een kleine beurs om te verduurzamen, zij kunnen geld besparen met de juiste tips en aanpassingen.
- **Energiecoöperaties in dorpen en wijken krijgen voorrang** waar kan! Zo loont de energietransitie voor iedereen. Investerings moeten terugvloeien naar de mienskip.
- Met **Operatie Isolatie** kunnen we het werk van Energiecoaches nog praktischer maken: Huishoudens met tochtige huizen en weinig geld, kunnen met hulp van de gemeente hun huis isoleren.
- **Lokaal en sociaal energie opwekken en gebruiken** wordt gestimuleerd, zodat het net niet overvol raakt en iedereen kan blijven ondernemen en bouwen.
- Het bod voor de RES (Regionale Energie Strategie) hebben we als gemeente ruimschoots ingevuld met windmolens en zonnepanelen. Als er al nieuwe projecten worden gerealiseerd, zijn dat projecten door en voor de **mienskip**, met instemming van de mienskip.
- De voorlichting over energie aan inwoners moet door een **neutrale partij / expert** gebeuren. Zo voorkomen we dure en verkeerde keuzes door een teveel aan commerciële informatie.
- We zetten volop door met de **Energiesprong** : het ondersteunen van zowel particulieren, verenigingen als ondernemers.
- Het **warmtenetwerk** in Bolsward moet verder worden onderzocht en ontwikkeld, de kennis moet verder gebruikt worden bij andere optionele locaties.
- We stimuleren **zonnepanelen** op alle daken van bedrijven, verenigingen en huizen.
- Met inwoners, verenigingen en ondernemers uit de hele gemeente komen we samen om hun uitdagingen op **duurzaamheid** met elkaar te bespreken en aan te pakken. Van elkaar leren, de regelingen en subsidies weten te vinden : samen bouwen we aan een **duurzame strategie**. Dat betekent ook dat we blijvend inzetten op laadpalen en andere oplossingen.
- We willen **geen verrommeling** van bedrijventerreinen. We gaan eerst altijd voor inbreiding en een goede samenwerking met buurgemeenten. Daarbij hebben duurzame panden die een rol kunnen spelen in de warmtevisie en RES de voorkeur.

- We stimuleren de uitrol van **glasvezel**, om thuis werken en digitaal werken optimaal te stimuleren.
- De **toeristische sector** kan geholpen worden met **verduurzaming en vernieuwing** van de sector. Fietsen en boten op groene energie, deelplatformen, nieuwe technologie : de gemeente moet een meedenkende en stimulerende partij zijn en geen spelbreker in duurzame plannen.
- De verduurzaming en vernieuwing is voor de landbouwsector van groot belang. We zetten in op **groen agrarisch ondernemerschap** waarbij boeren optimaal zelf aan de groene knoppen kunnen draaien.
- **Súdwest rommet op!** We doen actief mee aan de landelijke opruimdag, waarbij we zwerfafval uit de omgeving halen. We betrekken de jeugd middels scholen en maken iedereen ervan bewust wat de gevolgen van dit afval zijn.
- **Kunstgrasvelden** zijn milieuvriendelijk.

10. Een gemeente waar je trots op kunt zijn

Gemeente Súdwest Fryslân moet werken vanuit vertrouwen en moet zelf te vertrouwen zijn. Onnodige controles, moeilijke taal en zwart-wit denken willen we niet. Dorpsbelangen, wijkplatforms en stadsbelangen moeten een belangrijkere rol krijgen in het vaststellen van beleid. We zijn er voor jou en willen iedere dag werken aan ieders geluk. Dat doen we met gezond financieel beleid.

- Inwoners struikelen regelmatig over ongelofelijk veel regels. Aanvragen van regelingen moeten veel simpeler worden. We willen toe naar een **regelluwe gemeente** die werkt vanuit vertrouwen.
- We willen alleen nog maar leesbare brieven, **begrijpelijke taal** en in plaats van afstandelijke communicatie gewoon even een telefoongesprek of ontmoeting tussen mensen. Inwoners zijn mensen, geen klantnummers.
- **Digitale dienstverlening** moet mensen echt verder helpen, persoonlijk en dichtbij. Geen paarse krokodillen of met een kluitje het riet ingestuurd worden. Er moet te

alle tijde een telefoonnummer en mailadres beschikbaar zijn om ergens contact over op te nemen.

- Wij willen loskomen van dure **adviezen van externen**. De daadwerkelijke deskundigen zitten in onze samenleving.
- Brieven en andere **communicatie** van de gemeente worden getest door een **panel** op begrijpelijkheid.
- Ieder raadslid van de PvdA is **contactpersoon** voor een dorp of wijk. Met een 06-nummer en mailadres zijn we goed bereikbaar en houden we intensief contact met bewoners.
- Ons **PvdA-ombudsteam** staat voor inwoners klaar om oneerlijke en / of onbegrijpelijke zaken aan te kaarten.
- Ouderen, hulpbehoevenden en mensen met veel stress (pleinvrees, emoties rondom schulden of gezin, psychosociale aandoeningen) worden **thuis** bezocht door ambtenaren die invoelend en meedenkend zijn.
- We willen een sluitende (meerjaren)begroting voor een **gezonde financiële situatie**. Met voldoende buffers om risico's op te vangen.
- Structurele uitgaven worden met **structurele middelen** gedekt.
- Gemeentelijke bezuinigingen gaan **niet ten koste van het armoede - en zorgbeleid**.
- De **gemeentelijke lasten** stijgen niet harder dan de inflatie.
- De **subsidies aan sport - en cultuurinstellingen** lopen gelijk op met het inflatiepercentage.